

Het Gezondheidsbewakingssysteem

Inleiding

Allergene stoffen zijn stoffen die gezondheidsklachten kunnen veroorzaken via een specifieke reactie waarbij het immuunsysteem betrokken is. We spreken dan van een allergie. Bij voortdurende blootstelling kan op den duur onherstelbare gezondheidsschade optreden zoals bijvoorbeeld astma.

In de bakkerijsector wordt van grondstofallergie gesproken als er sprake is van gezondheidsrisico's, veroorzaakt door het inademen van en/of contact met stof die allergene componenten bevat van tarwe, meel, bloem en andere grond- en hulpstoffen (onder meer alfa-amylase).

Om gezondheidsschade te voorkomen hebben werkgevers- en werknemersorganisaties in de bakkerijsector afspraken gemaakt. Onderdeel van deze afspraken is de invoering van een gezondheidsbewakingssysteem (GBS).

Legitimatie gezondheidsmonitoring

In de omgang met stoffen die schadelijk kunnen zijn voor de gezondheid, dient de werkgever primair preventieve maatregelen te nemen ter bescherming van werknemers.

Preventie tot het niveau waarop geen gezondheidsschade meer kan ontstaan, is echter in het geval van allergenen in de praktijk vrijwel niet realiseerbaar omdat iedere blootstelling kan leiden tot allergie. De Gezondheidsraad¹ en de SER² hebben vastgesteld dat enig risico op het ontstaan van allergie geaccepteerd mag worden. Gezondheidsmonitoring, complementair aan preventie, is een goed instrument om vroegtijdig allergie op te sporen en inzicht te geven in de stand van zaken in een sector. Gezondheidsmonitoring dient wel aan verschillende criteria te voldoen. Zo moet op brancheniveau goed nagedacht worden over de hiërarchische plaats in het geheel van maatregelen, vrijwilligheid of niet, moment van aanbieden, kwaliteit, en de conclusies die aan de uitslagen moeten worden verbonden.

¹Gezondheidsraad. Preventie van werkgerelateerde luchtwegallergieën. Advieswaarden en periodieke screening.

Publicatie nr. 2008/03. ISBN 978-90-5549-698-3. Den Haag: Gezondheidsraad, 2008

² SER. Aanpak inhaleerbare allergene stoffen op de werkplek

Publicatienummer 6, 21 juli 2009. ISBN 90-6587-991-9. SER, 2009.

Het gezondheidsbewakingssysteem

Definitie

Het GBS is een systeem dat is gericht op het vroegtijdig onderkennen en vaststellen van mogelijke gezondheidsrisico's (ten gevolge van grondstofallergie).

Het GBS als preventief medisch onderzoek (PMO)

Het GBS past binnen de richtlijnen die in de bedrijfsgezondheidszorg worden gehanteerd voor preventief medisch onderzoek. De Nederlandse Vereniging voor Arbeids- en Bedrijfsgeneeskunde (NVAB) heeft twee richtlijnen uitgegeven die in dit verband relevant zijn: de Leidraad Preventief Medisch Onderzoek van werkenden en de richtlijn "Handelen van de bedrijfsarts bij werknemers met astma en COPD".

Medische onderbouwing van het GBS

Medisch onderzoek van de hele doelgroep is arbeidsintensief en kostbaar. Daarom is een zogenaamd triagesysteem ontwikkeld. Bij triage wordt voor de gehele doelgroep door middel van een korte vragenlijst de kans op sensibilisatie en daarmee het risico op allergie voorspeld. Werknemers met een hoge kans op sensibilisatie worden verder medisch onderzocht. Dit triagesysteem is gevalideerd en beschreven in verschillende wetenschappelijke artikelen zoals:

Suarthana E, Meijer E, Grobbee DE, Heederik D. Predicting occupational diseases. *Occup Environ Med* 2009; 66:713-714.

Suarthana E, Vergouwe Y, Moons KG, de Monchy J, Grobbee D, Heederik D, Meijer E. A diagnostic model for the detection of sensitization to wheat allergens was developed and validated in bakery workers. *J Clin Epidemiol* 2010; 63:1011-1019.

Meijer E, Suarathana E, Rooijackers J, Grobbee DE, Jacobs JH, Meijster T, de Monchy JG, van Otterloo E, van Rooy FG, Spithoven JJ, Zaat VA, Heederik DJ. Application of a prediction model for work-related sensitisation in bakery workers. *Eur Respir J* 2010; 36:735-42

De toepassing van medische triage is ook opgenomen in recente Europese richtlijnen voor het management van arbeidsgerelateerd astma.

Wilken D, Baur X, Barbinova L, Preisser A, Meijer E, Rooijackers J, Heederik D, on behalf of the ERS Task Force on the Management of Work-related Asthma. Chapter 3. What are the Benefits of Medical Screening and Surveillance? *Eur Respir Rev*, in press.

Baur X, Aasen TB, Burge PS, Heederik D, Henneberger P, Maestrelli P, Schlünssen V, Vandenplas O, Wilken D, on behalf of the European Respiratory Society (ERS) Task Force on the Management of Work-related Asthma. Chapter 5. The "Management of Work-related Asthma" Guidelines in a broader Perspective. *Eur Respir Rev* 2011, in press.

Uitvoering van het GBS

Voor de uitvoering van het GBS is een overeenkomst gesloten met het Nederlands Kenniscentrum Arbeid en Longaandoeningen (NKAL) en het Institute for Risk Assessment Sciences (IRAS). IRAS is verantwoordelijk voor ontwikkeling van de ondersteunende database en voor de verwerking, het beheer en de controle van data.

Het NKAL is een erkende instelling voor medisch specialistische zorg en vervult in samenwerking met de divisie Hart & Longen van het UMC Utrecht een functie als centrum voor klinische arbeidsgeneeskunde. Het NKAL heeft ten behoeve van het GBS een bakkerspoli ingericht voor consulten en medisch onderzoek. De bakkerspoli is onderdeel van het NKAL, dat een zelfstandig behandelcentrum (ZBC) is en waar de klachtenregeling van het UMC Utrecht van toepassing is.

Werkwijze en gehanteerde methoden van het GBS worden beschreven in de overeenkomst die tussen NKAL en het Sociaal Fonds Bakkersbedrijf is gesloten.

Het Informatiecentrum Grondstofallergie

Werkgevers- en werknemersorganisaties hebben vanaf 1 januari 2014 het bestuur van het Sociaal Fonds Bakkersbedrijf gevraagd het Informatiecentrum Grondstofallergie in te richten om het proces van het GBS te bewaken. De werkwijze van het informatiecentrum en de afspraken die in dit verband zijn gemaakt staan beschreven in de notitie "De aanpak van grondstofallergie in de bakkerij", september 2009. Deze notitie is door het Georganiseerd Overleg (GO) Bakkersbedrijf aangenomen. De praktische werkwijze van het informatiecentrum is terug te vinden op de website www.blijmetstofvrij.nl.

De diagnose: grondstofallergie

Gevolgen van de diagnose grondstofallergie op de werkplek

Zoals aangegeven, wordt van grondstofallergie gesproken als er sprake is van "gezondheidsrisico's veroorzaakt door het inademen van en/of contact met stof die allergene componenten bevat van tarwe, meel, bloem en andere grond- en hulpstoffen (onder meer alfa-amylase)".

De bakkerspoli is verantwoordelijk voor de diagnose en stelt vast of er sprake is van bakkersastma of van grondstofallergie. De bakkerspoli adviseert ook over de noodzaak om verdere blootstelling aan meelstof te beperken. Het advies is gericht op het voorkomen van onherstelbare gezondheidsschade.

Om te komen tot een advies ten aanzien van reductie van blootstelling aan meelstof worden de volgende richtlijnen gehanteerd:

De **diagnose bakkersastma** zal in de regel leiden tot het advies blootstelling absoluut te vermijden, tenzij er omstandigheden zijn die rechtvaardigen hiervan af te wijken. Doorwerken met enige blootstelling kan geadviseerd worden bij werknemers die vanwege hun leeftijd niet lang meer hoeven te werken, die al lange tijd klachten hebben en van wie de longfunctie nog acceptabel is.

In het geval van **grondstofallergie (ook van ogen neus en huid)**, maar geen bakkersastma, zal in de regel reductie van blootstelling worden geadviseerd, met het oog op behoud van eigen werk. In sommige gevallen wordt absolute vermijding toch geadviseerd bijvoorbeeld als onvoldoende reductie kan worden gerealiseerd, of als het een jonge bakker betreft die na enkele jaren werk in de sector al klachten heeft of als de werknemer niet in staat is vanwege de klachten voldoende te functioneren.

Voorzieningen

Werkgevers- en werknemersorganisaties hebben afgesproken ook hun verantwoordelijkheid te nemen als er sprake is van de diagnose bakkersastma of grondstofallergie waarbij door de bakkerspoli geadviseerd wordt om blootstelling aan meelstof absoluut te vermijden. Zij hebben daarvoor twee voorzieningen beschikbaar gesteld: de loopbaan- en de inkomensvoorziening. Over de toekenning van de voorzieningen wordt besloten door de begeleidingscommissie. De voorwaarden voor een voorziening zijn vastgelegd in dit reglement dat eveneens beschikbaar is via de website

www.blijmetstofvrij.nl